

12. Боди Зви Финансы: Пер. с англ. / Боди Зви, Мертон Роберт К. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 592 с.
13. Брігхем Е.Ф. Основи фінансового менеджменту: Підручник. Пер. з англ. / Брігхем Е.Ф. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
14. Буряковський В.В. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / Буряковський В.В., Кармазін В.Я., Каламбет С.В. – Д.: Пороги, 1998. – 122 с.
15. Ван Хорн Дж. К. Основи фінансового менеджменту. – 12-е изд. Пер. с англ. / Ван Хорн Дж. К., Вахович Дж. М. – М.: Вильямс, 2006. – 1232 с.
16. Горбаток М.І. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
17. Ковалев В.В. Финансы предприятий: Учебное пособие. / Ковалев В.В., Ковалев Вит. В. – М.: ООО «ВИТРЭМ», 2002. – 352 с.
18. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика. Навч. посіб. – 3-тє вид. / Кулішов В.В. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 216 с.
19. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. – 5-тє вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
20. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. 4-тє вид., стер. / Примак Т.О. – К.: Вікар, 2006. – 219 с.
21. Холт Р.Н. Основы финансового менеджмента. Пер. с англ. / Холт Р.Н. – М.: Дело, 1995. – 128 с.
22. Пархоменко О.П. Уточнення визначення сутності поняття оборотний капітал: [Електрон. ресурс]. / Пархоменко О.П. // Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/vsunud/2008-1E/O8poppok.htm>
23. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
24. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2011 р. разом з висновком незалежних аудиторів. [Електрон. ресурс.] Режим доступу: http://www.kyivstar.ua/f/1/about/about/history/KStar_god_Ot4et_2012_UA.pdf
25. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2010 р. разом з висновком незалежних аудиторів. [Електрон. ресурс.] Режим доступу: http://www.kyivstar.ua/f/1/about/about/partners-UA_book_fin.pdf
26. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджено наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26.01.2001, №49/121: Станом на 04.01.2013 [Електрон. ресурс] / Міністерство фінансів України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

О.О. ВОЛОШЕНКО,

аспірантка, Київський національний університет технологій та дизайну

Екологічний потенціал у системі стратегічного управління еколого-орієнтованим розвитком підприємства

У статті досліджено питання екологічного потенціалу та визначено його місце в структурі потенціалу підприємства. За результатами аналізу запропоновано власне визначення поняття «екологічний потенціал підприємства». Обґрунтовано необхідність управління екологічним потенціалом підприємства на основі впровадження екологічних інновацій.

Ключові слова: потенціал сталого розвитку, екологічний потенціал, екологічні інновації, управління екологічним потенціалом.

В статье исследован вопрос экологического потенциала и определено его место в структуре потенциала предприятия. По результатам анализа предложено собственное определение понятия «экологический потенциал предприятия». Обоснована необходимость управления экологическим потенциалом предприятия на основе внедрения экологических инноваций.

Ключевые слова: потенциал устойчивого развития, экологический потенциал, экологические инновации, управление экологическим потенциалом.

The article deals with the ecological and its place in the potential of the enterprise. According to the analysis results the definition of «enterprise ecological potential» is suggested. The necessity for enterprises ecological potential management through the implementation of ecological innovations is grounded.

Keywords: sustainable development potential, ecological potential, ecological innovations, ecological potential management.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку економіки України свідчать про існування широкого кола економічних, екологічних та соціальних проблем, що обумовлює необхідність переходу держави на засади сталого розвитку. Подолання перелічених проблем неможливо без визначення потенційних можливостей, які мають стати опорними точками для переходу на модель сталого еколого-орієнтованого розвитку. Таким чином, набуває актуальності питання формування потенціалу сталого розвитку підприємств, та зокрема його екологічної складової.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В науковому дослідженні [1, с. 65] економічний потенціал підприємства розглядається з погляду ресурсного підходу, і зазначається, що сукупність трудових, виробничих, інноваційних та організаційно-управлінських ресурсів утворює ресурсну структуру економічного потенціалу підприємства [1, с. 65]. При цьому наголошується, що економічний потенціал є складною, динамічною системою, із стохастичним характером взаємозв'язків, яка містить три складові: економічну, соціальну та екологічну. Тобто екологічний потенціал виділяється в структурі економічного потенціалу підприємства.

Схожою є й думка науковця, висвітлена в публікації [2, с. 36], а саме: екологічний потенціал слід розглядати як складову економічного потенціалу разом із такими потенціалами, як кадровий, виробничий, інтелектуальний, фінансовий, підприємницький. При цьому підкреслюється, що екологічний потенціал впливає практично на всі складові економічного потенціалу підприємства. До складових екологічного потенціалу підприємства відносять: забруднення навколишнього середовища, відбір вичерпних природних ресурсів, порушення ландшафтів, надзвичайні ситуації та дію на біологічні і матеріальні об'єкти [2, с. 36].

У праці [3, с. 146] вчений пропонує виділяти екологічний потенціал у структурі потенціалу сталого розвитку. Потенціал сталого розвитку розглядається як мережа найбільш істотних зв'язків між локальними потенціалами, які характеризують стан і можливості підприємства щодо створення, закріплення і розвитку його економічного, екологічного і соціального потенціалів [3, с. 147]. До складових економічного потенціалу відносять [3]: виробничий, фінансовий, стратегічний, маркетинговий та інформаційний потенціали; до складових соціального потенціалу – трудовий, соціальний та мотиваційний; до складових екологічного потенціалу – інноваційний та техніко-технологічний.

Дослідження економічної наукової літератури показали, що існує розбіжність поглядів учених щодо визначення місця екологічного потенціалу у структурі потенціалу підприємства. Крім того, необхідною є конкретизація самого поняття «екологічний потенціал підприємства».

Мета статті. Таким чином, метою статті є формулювання поняття «екологічний потенціал підприємства», а також дослідження особливостей його формування та управління.

Виклад основного матеріалу. Для вирішення питання формулювання поняття екологічного потенціалу підприємства та наповнення його конкретним змістом (визначення його суті та складу) слід розглянути поняття «потенціал», («потенціал підприємства») та «екологічний потенціал середовища».

Термін «потенціал» походить від латинського *potential* – можливість, потужність [4, с. 656]. Економічна енциклопедія трактує термін «потенціал» таким чином: «наявні в економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використати їх для досягнення поставленої мети» [5, с. 13].

В економічній думці домінує підхід до розуміння сутності потенціалу підприємства як сукупності наявних та потенційних ресурсів і можливостей, які можуть бути мобілізовані для досягнення стратегічних і тактичних організаційних цілей [6, с. 299].

У науковій літературі зустрічається також поняття «еколого-економічний потенціал промислового підприємства», під яким розуміють [7, с. 56] інтегровану сукупність потенційних можливостей забезпечення та підвищення прибутковості діяльності підприємства поряд зі зниженням техногенного впливу на навколишнє природне середовище. Кожна із складових еколого-економічного потенціалу розглядається як можливість підприємства покращити загальний фінансовий результат через зменшення витрат підприємства та підвищення інших доходів за рахунок переробки відходів та ресурсозбереження.

Під екологічним потенціалом середовища розуміють сукупність речовинно-енергетичних ресурсів та властивостей екосистем, що забезпечують її максимально можливі структурно-функціональні параметри (енергетичні, організаційні, біогеохімічні, водотрансформаційні, середовищні) та корисні функції (захисні, продукційні, рекреаційні, редуційні, ресурсні, естетичні), котрі може використовувати людина [8].

Спираючись на проведені дослідження, під екологічним потенціалом підприємства пропонуємо розуміти сукупність засобів, можливостей і вмінь їх використовувати для досягнення цілей та мети еколого-орієнтованого розвитку. Дане поняття ґрунтується на поєднанні ресурсного та результативного підходів до визначення потенціалу.

Отже, екологічний потенціал підприємства слід розглядати як сполучну ланку між метою та результатами еколого-орієнтованого розвитку підприємства.

В останніх наукових дослідженнях виділяють дві групи ключових факторів розвитку підприємств. До першої групи відноситься техніко-технологічна база виробництва (об'єктивний фактор), а до другої – соціально-трудовий (суб'єктивний фактор). Таким чином, ґрунтуючись на сучасних дослідженнях та погоджуючись у цілому з підходом, наведеним у праці [3], процес формування екологічного потенціалу підприємства можливо відобразити таким чином (рис. 2).

Отже, потенціал підприємства слід розглядати як систему, яка складається з підсистем – потенціалів різного порядку. Вважаємо за доцільне у власних дослідженнях розглядати екологічний потенціал підприємства саме як складову потенціалу сталого розвитку.

Економічний аналіз діяльності підприємств легкої промисловості показав, що найсуттєвішими внутрішніми перешкодами сталого розвитку підприємств легкої промисловості є: застарілі основні фонди, відсутність тенденції до впровадження інноваційних еколого-орієнтованих технологій, шкідливі умови праці робітників, висока частка відходів, значна матеріало- та енергоємність продукції, застарілі очисні споруди та технології. Таким чином, для забезпечення сталого розвитку підприємствам легкої промисловості необхідно орієнтуватися

Рисунок 1. Модель стратегічного управління еколого-орієнтованим розвитком підприємства

Розроблено автором.

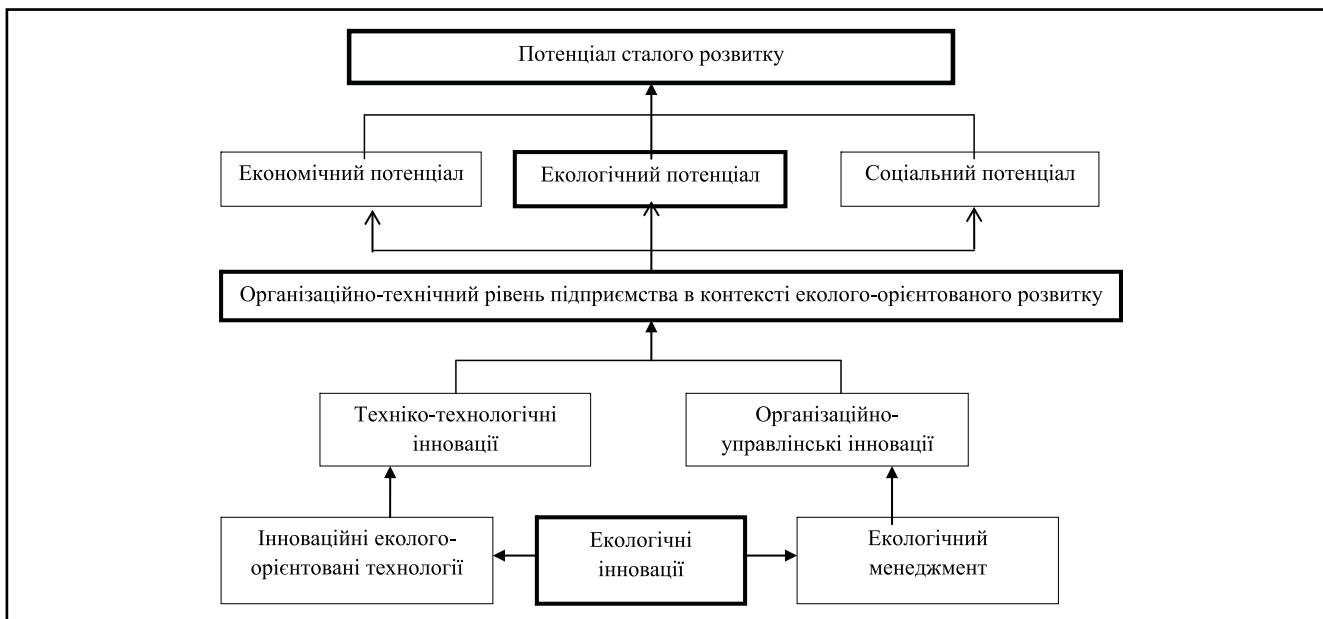

Рисунок 2. Формування екологічного потенціалу підприємства

Розроблено автором.

на інноваційний екологічно збалансований розвиток шляхом переходу на нові методи управління.

Дослідженню питання екологічних інновацій як дієвого методу управління підприємством присвячено багато наукових праць [9–12], в яких наголошується, що запровадження екологічних інновацій є одним із шляхів підвищення ефективності та екологічності діяльності підприємств. Тобто існує об'єктивна необхідність запровадження підприємствами екологічних інновацій.

У даний час у світі спостерігається фаза виснаження старих технологій і одночасно отримує розвиток фаза активного зростання новітніх технологій, які здатні внести революційні зміни в економіку і суспільство в цілому. Тому важливе значення має застосування вітчизняними підприємствами техніко-технологічних інновацій, які відзначатимуться високою економічною ефективністю та екологічною безпекою.

Слід відмітити, що саме від організаційно-управлінських інновацій залежить ефективність системи управління, її здатність своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі [13]. До організаційно-управлінських інновацій відносять [14]: нові методи управління персоналом, системи стратегічного планування, прогнозу-

вання, моделювання процесів виробництва, постачання, збуту, нові організаційні структури. Особливістю таких інновацій є їх опосередкований, проте високий вплив на загальні результати діяльності підприємств. Ідеться про запровадження системи екологічного менеджменту, під якою розуміють [15, с. 45] сукупність принципів, форм, методів, прийомів та засобів управління діяльністю та персоналом підприємства з метою досягнення його високої еколого-економічної ефективності.

Висновки

Для вирішення завдання реалізації потенційних можливостей підприємства, щодо еколого-орієнтованого розвитку, необхідною є розробка системи управління їх екологічним потенціалом. Основними завданнями такої системи є формування, використання та відтворення екологічного потенціалу підприємства, що сприятиме швидкому та ефективно-му досягненню цілей еколого-орієнтованого розвитку. Відповідно до пропонованого підходу управління екологічним потенціалом підприємства має здійснюватися на основі впровадження екологічних інновацій. Таким чином, метою управління екологічним потенціалом підприємства є пошук

та реалізація потенційних невикористаних можливостей для еколого-орієнтованого розвитку підприємств, протистояння збуренням зовнішнього середовища та підвищення економічної ефективності господарювання.

Список використаних джерел

1. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління / Є.В. Лапін // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2007. – Т. 2, №1. – С. 63–71.
2. Берлінг Р.З. Еколого-економічний потенціал підприємства, його суть та значення у виробничо-господарській діяльності підприємства [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/8080/bitstream/ntb/1346/1/007>
3. Бурда А.І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства / А.І. Бурда // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.12. – С. 141–153.
4. Большой экономический словарь / [сост. А.Н. Азрилиян и др.]. – [4-е изд. доп. и перераб.]. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 1248 с.
5. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», Тернопіль: Академія народного господарства, 2002. – Т. 3. – 952 с.
6. Кирилова Л.І. Фінансовий потенціал підприємства та його складові / Л.І. Кирилова, Д.Д. Тодорова // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». – С. 298–301.

7. Беляева Г.Є. Особливості моделювання та управління еколого-економічним потенціалом промислових підприємств (на прикладі вугледобувної галузі) / Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – №3 (15). – С. 56–59.
8. Голубець М.А. Екосистемологія / Голубець М.А. – Л.: Поллі, 2000. – 264 с.
9. Семенов В.Ф. Екологічний менеджмент / В.Ф. Семенов, О.Л. Михайлюк. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.
10. Фостолович В.А. Екологічні інновації – джерело ефективного управління підприємством [Електрон. ресурс] / Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_3/24_Fost.pdf
11. Белякова О.В. Екологічні інновації – шлях розвитку ринку екологічно чистих товарів / О.В. Белякова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – Т. II, №4. – С. 268–272.
12. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід: посібник з екологічного менеджменту / [Шевчук В.Я, Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. та ін.]. – К.: СИМВОЛ – Т, 1997. – 245 с.
13. Дяченко М.І. Управлінські інновації як основа інноваційного розвитку організації / Стратегія економічного розвитку України. Збірник наукових праць. – 2009. – № 24–25. – С. 37–41.
14. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
15. Лукьянихин В.А. Экологический менеджмент: принципы и методы: [монография] / В.А. Лукьянихин, Н.Н. Петрушенко. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 408 с.

УДК 336.64

О.П. ФЕЩЕНКО,
здобувач кафедри фінансів, Київський національний економічний університет
ім. В. Гетьмана, фінансовий директор ТзОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика» (сmt Понінка)

Оцінка ділової активності суб'єктів господарювання

Досліджено основні аспекти аналізу ділової активності підприємств. Визначено природу та сутність ділової активності, обґрунтовано необхідність проведення оцінки ділової активності суб'єктів господарювання, наведена характеристика основних коефіцієнтів ділової активності, розглянуто переваги та недоліки застосування системи показників ділової активності на підприємствах.

Ключові слова: фінансовий стан, ділова активність, аналіз, підприємство.

Исследованы основные аспекты анализа деловой активности предприятий. Определена природа и суть деловой активности, обоснована необходимость проведения оценки деловой активности хозяйственных субъектов, приведена характеристика основных коэффициентов деловой активности, рассмотрены преимущества и недостатки применения системы показателей деловой активности на предприятиях.

Ключевые слова: финансовое состояние, деловая активность, анализ, предприятие.

The basic aspects of the analysis of business activity. Determined the nature and essence of business activity, the necessity of assessing business activity entities, the characteristics of the basic factors of business activity, consider the advantages and disadvantages of the system of indicators of business activity of enterprises.

Keywords: financial position, business activity, analysis, enterprise.

Постановка проблеми. Реформа господарського механізму, що здійснюється в Україні, має на меті підвищення ефективності діяльності як окремих суб'єктів господарювання, так і національного господарства в цілому. В умовах дефіциту ресурсів проблеми ефективного розподілу та їх використання виходять на одне з перших місць. Основним ін-